

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การแพร่กระจายทางพื้นที่และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตของพืชอินทรีย์ ในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
ผู้เขียน	นายคมกริช บุญเขียว
ปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ ญาณसार

บทคัดย่อ

การศึกษา “การแพร่กระจายทางพื้นที่และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตพืชอินทรีย์ ในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการและรูปแบบการแพร่กระจายของพืชอินทรีย์ ในพื้นที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับและไม่ยอมรับการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตและการตลาดสินค้าอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงประจักษ์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้รวบรวม จากข้อมูลทางสถิติของเกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกพืชอินทรีย์ในตำบลแม่ทา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 – 2551 จากเอกสารข้อมูลของสหกรณ์การเกษตรแม่ทಾಯั่งยืน สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ออน กรมพัฒนาที่ดิน องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา และเอกสารงานวิจัยต่างๆ การเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากเกษตรกร 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ปลูกพืชอินทรีย์ และกลุ่มที่ไม่ปลูกพืชอินทรีย์ การเก็บข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์ จากเกษตรกรที่ปลูกและไม่ปลูกพืชอินทรีย์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลในเรื่องการผลิตและการตลาดพืชอินทรีย์ในพื้นที่ศึกษา

ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการแพร่กระจายของพืชอินทรีย์ในช่วงแรกจะเป็นแบบเพื่อนบ้านใกล้เคียง เนื่องจากพื้นที่การปลูกพืชอินทรีย์ที่มีการแพร่กระจายในหมู่บ้านป่านอดซึ่งเป็นพื้นที่เริ่มต้นของการเพาะปลูกพืชอินทรีย์ ส่วนในช่วงที่สองจะเป็นแบบสุ่ม เนื่องจากมีการแพร่กระจายไปยังหมู่บ้านอื่นในตำบลแม่ทา เป็นผลมาจากการต่อตั้งสหกรณ์การเกษตรแม่ทಾಯั่งยืน ซึ่งเป็นองค์การการแพร่กระจาย สำหรับปัจจัยที่สนับสนุนการแพร่กระจายของพืชอินทรีย์ในช่วงแรกเป็น

ปัจจัยทางด้านการสื่อสาร ได้แก่ การแนะนำของผู้ทำสำเร็จ ส่วนในช่วงที่สองเกิดจากองค์การแพร่กระจาย ได้แก่ การส่งเสริมของสหกรณ์การเกษตรแม่ทายั่งยืน

การยอมรับการปลูกพืชอินทรีย์หลังจากรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกพืชอินทรีย์เป็นครั้งแรกของเกษตรกรในตำบลแม่ทา เกษตรกรมีระยะเวลาในการยอมรับค่อนข้างช้า เนื่องจากเป็นรูปแบบการเกษตรแบบใหม่ จนกระทั่งมีการตั้งสหกรณ์ และมีนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชนจึงทำให้มีเกษตรกรยอมรับการปลูกพืชอินทรีย์มากขึ้น สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการปลูกพืชอินทรีย์เป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การคาดว่าจะมีตลาดรองรับ และปัจจัยด้านนวัตกรรม เช่น ความปลอดภัยต่อสุขภาพ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่ยอมรับการปลูกพืชอินทรีย์ เป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ คือ ความไม่แน่นอนของผลผลิต และปัจจัยด้านสังคม/วัฒนธรรม คือ ครอบครัวไม่สนับสนุน ปัจจัยในระดับบุคคล คือ การไม่มีประสบการณ์การทำเกษตรอินทรีย์

สำหรับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตและการตลาดของเกษตรกรอินทรีย์ในตำบลแม่ทา อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การทำเกษตรอินทรีย์มีการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตแบบยังชีพหรือ เพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นการผลิตเพื่อการค้าโดยมีการขอรับรองมาตรฐานการผลิตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรพบว่าการจำหน่ายผลผลิตทั้งในรูปแบบของสินค้าสดและสินค้าแปรรูป มีการจำหน่ายในระบบตลาดสามรูปแบบ คือ การจำหน่ายภายในชุมชน การจำหน่ายผ่านสหกรณ์ และการจำหน่ายในตลาดนัดหรือร้านค้าต่างๆในระบบสมาชิก

ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมการปลูกพืชอินทรีย์หรือการส่งเสริมการผลิตพืชในพื้นที่อื่น และสามารถนำไปวางแผนจัดการเรื่องการตลาดสินค้าเกษตรในการศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

Thesis Title	Spatial Diffusion and Change in Production Patterns of Organic Crops in Mae Tha Sub-district, Mae On District, Chiang Mai Province
Author	Mr. Komkrit Bunkhyao
Degree	Master of Science (Geography)
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Sanay Yarnasarn

ABSTRACT

The study of “Spatial Diffusion and Change in Production Patterns of Organic Crops in Mae Tha Sub-district, Mae On District, Chiang Mai Province” has three main objectives: (1) to study the diffusion development and pattern of organic crops in Mae-Tha Sub-district, Mae On District, Chiang Mai Province; (2) to analyze factors that influence and impede the decision of farmers to produce organic crops in Mae-Tha Sub-district, Mae On District, Chiang Mai Province; and (3) to study the changes of production patterns and organic crops marketing of the farmers in Mae Tha Sub-district, Mae On District, Chiang Mai Province. Historical approach was used in this study. Statistical data about farmers, who practiced organic farming in Mae Tha Sub-district between 1986 and 2008, collected from Mae Tha Sustainable Agricultural Cooperatives, Mae On District Agricultural Office, Land Development Department, Mae Tha Tambon Administration Organization, and research documents were used in this study. Data were also obtained from the questionnaires distributed to two groups of farmers: organic farming group and non - organic farming group. Interviews of the two groups and relevant authorities were also conducted to obtain data about production and marketing of organic Crops in the study area.

Results of the study show that the diffusion pattern of organic crops in the first stage is nearest neighbor. It is evident that the diffusion was occurred in the Pa-Not village where it was first practice. The factor for the diffusion in this stage is communication factor such as recommendation from the successful farmers. The diffusion pattern of the second stage is random as we can see that it was diffused to other villages in Mae Tha Sub-district as a result of

the establishment of Mae Tha Sustainable Agricultural Cooperatives which is an organization for promoting the diffusion. The factor for the diffusion in this stage is diffusion organization which is promoted by Mae-Tha Sustainable Agricultural Cooperatives.

Since it is a new agricultural pattern, farmers in Mae Tha Sub-district slowly accepted organic crops after they first received the information. It was not until the establishment of the cooperatives and the promotion of government policy that the farmers began to really accept it. The factor that influenced the adoption of organic crops is economic factor such as demands from markets. Another factor is an innovative factor such as health safety. Economic factor such as unstable production has influenced on denying organic crops. Cultural and social factor is organic crops cultivation has not been supported by the farmer's family. Personal factor concerns with farmer's less experiences in organic farming.

In the aspect of changes of production patterns and organic crops marketing in the study area, it has been shifted from subsistence farming to commercial farming with requesting standard certification from relevant authorities. For distribution aspect, it is sold both in forms of fresh products and processed products. There are three marketing systems: distribution in a community, distribution through the cooperatives, and distribution in a Sunday market or a membership shop.

Results from this study can be used to support a promotion plan for organic crops or production in other areas. It can be useful for studying cases or issues related to agriculture-marketing plan. Organic crops cultivation has not been supported by the farmer's family.